

Warszawa 2.07.2019 r.

**Stanowisko Komisji Praw Człowieka przy Krajowej Radzie Radców Prawnych
w sprawie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 26.06.2019 r.
w przedmiocie konstytucyjności odmowy świadczenia usługi ze względu na wolność
sumienia i religii usługodawcy**

W dniu 26.06.2019 r. Trybunał Konstytucyjny w sprawie K 16/17 uznał za niezgodny z Konstytucją art. 138 kodeksu wykroczeń w części dotyczącej odpowiedzialności prawnej za bezzasadną lub umyślną odmowę wykonania usługi.

Art. 138 zakazujący nieuzasadnionej odmowy świadczenia usług powstał pierwotnie w celu zwalczania spekulacji i ochrony interesów nabywców oraz producentów rolnych w obrocie handlowym. W praktyce pełnił niezwykle ważną funkcję antydyskryminacyjną - istotną i konieczną, ze względu na niewystarczającą ochronę równego traktowania i niedyskryminacji w dostępie do dóbr i usług w Polsce w świetle art. 32 Konstytucji RP, który zapewnia powszechną ochronę przed dyskryminacją ze względu na jakąkolwiek cechę.

Przepisy szczególne, które obecnie w prawie krajowym wprost wprowadzają zakaz dyskryminacji w obszarze dóbr i usług, to obowiązująca od 1.01.2011 r. Ustawa z 3.12.2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Ustawa ta umożliwia dochodzenie odszkodowania za naruszenie zasady równego traktowania w dostępie do usług jedynie ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne lub narodowość. Problem dyskryminacji w obszarze dóbr i usług jest szerszy i obejmuje sytuacje, które stanowią nierówne traktowanie również z innych przyczyn, niż te określone w prawie europejskim i w/w polskiej Ustawie.

W ocenie Komisji orzeczenie Trybunału eliminuje bardzo ważny przepis prawny, który chroni przed dyskryminacją w dostępie do dóbr i usług, ale też pełni walor edukacyjny, wskazując na konieczności poszanowania praw mniejszości, która w szczególnych okolicznościach może stanowić granicę wolności gospodarczej przedsiębiorcy.

Podmiotom które spotkało gorsze traktowanie, pozostaje dochodzenie swoich praw na podstawie przepisów o ochronie dóbr osobistych, co jednak pogarsza ich sytuację z uwagi na dostępności do tego instrumentu ochrony prawnej, za sprawą zarówno kosztów postępowania, ale też konieczności samodzielnego gromadzenia materiału dowodowego.

Komisja zwraca uwagę, że wobec jakości legislacyjnej i praktycznej nieskuteczności przepisów ustawy wdrożeniowej, obowiązywanie art. 138 kodeksu wykroczeń stanowiło argument przeciwko tezie o niedokonaniu przez Polskę prawidłowej transpozycji i implementacji dyrektyw antydyskryminacyjnych. Argument ten po publikacji w/w orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego został wyeliminowany.

Przewodnicząca Komisji Praw Człowieka
przy Krajowej Radzie Radców Prawnych
Magdalena Witkowska

